

NAPOLEON ALS SCHAKER

EN DAN WAS DAAR OPEENS DE
NAPOLEON-ZAAL MET IN HET
MIDDEN EEN SCHAAKTAFEL

Napoleon als schaker in Schotland

Onlangs werd ik uitgenodigd door een leergierig, aangenaam en bont gezelschap voor een vierdaagse reis naar Schotland. Als uitvalsbasis hadden we het Dalhousie kasteel, een fort in de buurt van Edinburgh uit de dertiende eeuw dat fraai gemoderniseerd is. We bezochten diverse andere kastelen, de Glenkinchie distilleerderij, het Parlementsgebouw, een valkenier, een theater, een haggisceremonie en een jazzsessie en enkele bars. Tussendoor lunchten en dineerden we op wisselende locaties maar altijd in typisch Schotse setting. Natuurlijk zat

daar een avond in kilt bij en de dames in lang. Met een beetje doedelzak. Als tegenprestatie leerde ik het gezelschap schaken en pokersen en vertelde wat over onze rijke schaakgeschiedenis. Zoals wel vaker het toeval zich onvoorspelbaar onverwachts aandient, was dat ook het geval bij de rondleiding in het **Dalmeny House**, de thuisbasis van **Graaf en Gravin van Rosebury**. Het is een monumentaal pand dat al generaties lang van vader op zoon doorgegeven wordt. In de ene zaal is een **Rothschild**-collectie (overgehouden uit een huwelijk tussen

beide families), in andere zalen spullen van **Benjamin Franklin**, **Kapitein Cook**, Oosterse kunst, dan weer een kunstige schaapskop of een ijzeren hoofdkap voor 'een zeurende vrouw', waarbij de tong naar achteren wordt gedrukt zodat verder spreken onmogelijk is. Kortom, een hoop interessante maar wel bij elkaar geraapte zaken waardoor je verwonderd vanzelf in een goede stemming komt. En dan was daar ineens de **Napoleon**-zaal met in het midden een schaaktafel!

GLENKINCHIE

NAPOLEON / DALMENY

SCOTTISCH EVENING

Ook speelde hij tegen **DE TURK**, de 'voorloper' van de computer. Napoleon was echt van waarde voor de schaaksport

De gids vertelde dat Napoleon zijn roots in de Schotse Hooglanden had en vandaar dat Dalmeney een grote collectie Napoleontische memorabilia koesterde. Van de schaakprestaties van Napoleon wist zij niets te vertellen en dat vond ik een gemis.

Napoleon Bonaparte was een zwak amateur, had natuurlijk wel wat anders aan zijn hoofd. Er is een schilderij waarbij Madame **Du Remusat** naakt is, op de rug gezien, een beetje rechterborst zichtbaar, en Napoleon in vol ornaat achter de witte stukken met natuurlijk zijn rechterhand in zijn jas. En nog een onbeduidende partij tegen generaal **Bertrand**. Ook speelde hij tegen **DE TURK**, de 'voorloper' van de computer. Napoleon was echt van waarde voor de schaaksport bij de volgende stelling: wit speelt en wint.

We schrijven 14 september 1812. Napoleon is op het toppunt van zijn macht, hij had zichzelf uitgeroepen tot Keizer van Frankrijk in 1804 en was aan een reeks oorlogen begonnen om zijn dominante positie in Europa nog meer uit te breiden. Rusland was nu aan de

beurt en het leger van Napoleon bereikt Moskou. Maar dit keer kan hij zijn tactiek om zijn troepen al plunderend op te laten marcheren, 'van het land leven', niet uitvoeren. Rusland is te groot en te koud en de Russen waren hem voor met de tactiek van 'de verschroeide aarde'. Het leger van Napoleon trok wel op maar het werd vanzelf een reus op lemen voeten. Zij veroverden lege steden waar geen voedsel was, en alles platgebrand. Een belangrijk keerpunt kwam bij het overtrekken van de rivier Berezina. Het verzwakte leger werd opgewacht door de kozakken en vervolgens opgejaagd en uit elkaar verdreven. De ondervoede Franse soldaten waren geen partij voor de kozakken die ook nog het voordeel hadden van de kennis van het landschap. Opmerkelijk genoeg lieten ze een totaal bloedbad achterwege inclusief de gevangenschap van Napoleon als trofee. Van de meer dan 600.000 Franse soldaten die Rusland binnenvielen keerde Napoleon met ongeveer 50.000 terug. Het was zijn eerste nederlaag in een glorieuze militaire carrière.

DE DAGEN

THE GENTS

DALHOUSIE

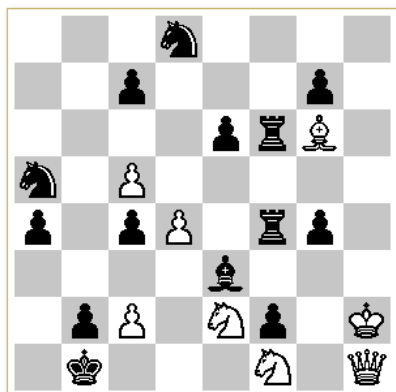
THE LADIES

DE TURK

De terugtocht van Napoleon uit Moskou. De zwarte koning verbeeldt Napoleon en de witte koning **Tsaar**

Op deze historische gebeurtenis componeerde de Rus **Alexander Petrov** een beroemde schaakstudie, *De terugtocht van Napoleon uit Moskou*. (zie diagram)

De zwarte koning verbeeldt Napoleon en de witte koning **Tsaar Alexander**. De twee witte paarden staan voor de kozakken en de dame voor generaal **Michail Koetoesov**. De versplinterde zwarte stukken staan symbool voor het uiteengejaagde leger en de diagonaal h1-a8 is de rivier **Berezina**, waar Napoleon overheen ging, de dood tegemoet. Veld b1 is Moskou, veld h8 Parijs. Ook in de oplossing wordt de loop van de geschiedenis aangehouden.

Eerst wordt Napoleon vanuit Moskou opgejaagd door de paarden:
1.Pd2+ Ka2 2.Pc3+ Ka3 3.Pdb1+ Kb4 4.Pa2+ Kb5 5.Pa3+ Ka6

Hier kan het witte leger, generaal Koetoesov, de genadeklap al uitdelen met 6.Da8 mat, maar net zoals op het slagveld zelf, laat wit die mogelijkheid bewust lopen. Napoleon mag de Berezina oversteken

6.Pb4+ Ka7 7.Pb5+ Kb8 8.Pa6+ Kc8 9.Pa7+ Kd7 10.Pb8+ Ke7 11.Pc8+ Kf8 12.Pd7+ Kg8 13.Pe7+ Kh8

en Napoleon, terug in Parijs, is een verloren man en moet het hoofd buigen voor Tsaar Alexander.

14.Kg2 mat.

De privé-secretaris van Napoleon, **Louis Antoine Fauvelet de Bourrienne**, schreef in zijn memoires: 'Op de reis naar St. Helena werd een schaaktafel meegenomen waarop Napoleon speelde. Hij las veel, kleepte zich voor vier uur 's middags en kwam dan naar de salon waar hij met iemand uit het gezelschap schaakte. Om vijf uur kondigde de Admiraal aan dat het diner geserveerd werd'.

DE DAGEN

LUNCH TIME

SEMINAR

EDINBURGH

DE OLIFANT